

UDK 78(497.12 Maribor) Lechner V.

Manica Špental
Maribor

IZ GLASBENEGA DELA VALENTINA LECHNERJA

Skladatelj Valentin Lencher¹ je okoli leta 1800 pa do 1805 delal kot poklicni glasbenik v Mariboru (Marburgu). Sodeč po njegovih ohranjenih skladbah, večidel cerkvenih, je Lechner bil skoraj gotovo organist v mariborski župnijski cerkvi. Iz skopo ohranjenega biografskega gradiva moremo ugotoviti, da je marca 1805. Lechner zapustil Maribor in prevzel mesto organista (za umrlim Georgom Raderjem) v mestni župnijski cerkvi sv. Egidija (St. Egyd) v Celovcu, postal pa je hkrati tudi glasbeni direktor koroških deželnih stanov.² Hellmut Federhofer piše v svoji razpravi „Die Musikpflege an der Klagenfurter Stadtpfarrkirche St. Egyd im 17. und 18. Jahrhundert“, da se je Lechner potegoval tudi za mesto kapelnika v celovškem Stanovskem gledališču, vendar brez uspeha, kaže pa, da je leta 1806 opravljal delo direktorja gledališča namesto obolelega Georga Adalberta Schmida.³ Še isto leto (1806) se je Lechner prijavil na mesto glasbenega učitelja pri ljubljanski stolnici, ki ga je razpisal stolni kapitelj. Učitelj naj bi dobil naslov „kapelnik“ in bi izobraževal pevce in instrumentaliste.⁴ Lechner se je na to mesto prijavil kot tretji kandidat za Jožefom Modlom in Jožefom Gramoličem, ki nista bila sprejeta. Njegova prijava je datirana z dne 1. septembra 1806,⁵ z dne 18. decembra 1806 pa je ohranjena tudi listina s priporočilom, ki mu ga je napisal Florian Webers in ki se glasi takole: „Gutachten des Florian Webers über das Anlangen des ständischen Musik Direktors zu Klagenfurt Valentin Lechner um den Musick Lehrers Platz zu Laibach vom 18. Dezember 1806 — Ward mit 6 gegen 1 Stimme beschlossen, den ständigen Musick Direktor zu Klagenfurt Valentin Lechner als Musick Lehrer an der Kirche anzustellen.“⁶ 28. decembra 1806 je bil Lechner sprejet v službo pri ljubljanski

¹ Datum rojstva in smrti zaenkrat še ni znan.

² Prim.; Höfler J., ib., 133; zadnji Lechnerjev dokument je atestat mariborskega magistrata z dne 13. 3. 1805. Prim., Höfler J., Glasbena kapela ljubljanske stolnice 1800—1810, Muzikološki zbornik 1981, XVII/2, 14, op. 34. Da je Lechner prevzel mesto organista pri sv. Egidiju l. 1805 za pokojnim G. Raderjem, izvemo tudi iz razprave Hellmuta Federhoferja: „Er durfte 1805 gestorben sein, da im diesem Jahre Valentin Lechner, Musikmeister aus Marburg, sein Nachfolger wurde“. Prim., Federhofer H., Die Musikpflege an der Klagenfurter Stadtpfarrkirche St. Egyd im 17. und 18. Jahrhundert, Charintia I, CXVLI, 1953, 448.

³ Prim. H. Federhofer, ib., 449.

⁴ Glej o tem Cvetko D., Zgodovina glasbene umetnosti na Slovenskem II, Ljubljana 1959, str. 11.

⁵ Akti, neuvrščeni v Kapiteljski arhiv Ljubljana, fasc. 366, ekshibicijski protokol VIII a, št. 1896 do 1903.

⁶ EP VIII a št. 1936, 1956 in 1946.

stolnici kot učitelj, z nastavitvenim dekretom, ki mu ga je odobril 24. januarja deželni urad: „Original Dekret an dem ständischen Musick Directkor zu Klagenfurt Valentin Lechner, mittels welchem er als hierortiger Musick Lehrer angestellt worden de dato 28. Dezember 1806“.⁷ Vendar pa se Lechner, kot kaže, ni mogel odločiti, da bi zapustil Celovec in je 5. februarja 1807 dodeljeno mesto učitelja odpovedal.⁸ Za naslednja leta podatki o V. Lechnerju še niso raziskani.

V glasbenem arhivu mariborske stolnice so tri Lechnerjeve nepopolno ohranjene maše in Velikonočna pesem (Osterlied) za štiri glasove in orkester. Fond skladb v mariborskem stolnem arhivu je zaenkrat še neurejen in tako nepristopen raziskovalcem. Leta 1967 je bilo nekaj skladb vključenih v katalog „Glasbeni rokopisi in tiski na Slovenskem do leta 1800“, vendar je pozneje del arhiva v mariborskem župnišču pogorel in tako popis ne ustreza več dejanskemu stanju. Nov, a tudi nepopoln seznam skladb mariborskega stolnega arhiva, je v svoji diplomski nalogi z naslovom „Arhiv stolnega pevskega zbora v Mariboru“ leta 1986 sestavil diplomant Teološke fakultete (oddelek Maribor) Janez Ferencek. Le-ta je prepisal le naslove strani skladb, ni pa se prepričal, če so vsi deli posameznih kompozicij ohranjeni.⁹ Vendar je trenutno Ferencekovo diplomsko delo edini vir, ki nam omogoča vpogled v glasbeni arhiv mariborske stolnice. V seznamu citirane diplomske naloge sta med drugim navedeni le dve maši V. Lechnerja, ki ju hrani mariborski stolni arhiv: Missa v C-duru za 4 glasove, orkester in orgle in Missa v D-duru za CATB, orkester in orgle; obe sta označeni kot „slovesni“. Pri pregledu Lechnerjevih skladb, ki sem jih edine iz arhiva dobila v roke, sem ugotovila, da gre za tri maše, ki niso v celoti ohranjene.¹⁰ Pisava pri vseh treh je enaka, vendar ni mogoče ugotoviti ali je avtorjeva ali pa gre za prepis izvirnika. Tri maše V. Lechnerja so zabeležene tudi v že omenjenem katalogu „Glasbeni rokopisi in tiski na Slovenskem do leta 1800“ iz leta 1967. Iz naslovnih strani je razvidna njihova zasedba:

- Missa sol [emnis] a 4tro voci, due violini, alto viola, organo, due oboi, flauto traverso, due corni, due clarini e tympani; komponirana je v C-duru;
 - Missa sol [emnis] a canto, alto, tenore, basso, violino due, oboi due, flauto due, clarino due, cornu due, alto viola, tympano, violon con organo; ta maša je v D-duru.
- Pri tretji maši v C-duru manjka naslovna stran. Če povzamem po katalogu „Glasbeni rokopisi in tiski na Slovenskem do leta 1800“, je na naslovni strani pisalo: Missa a canto, alto, tenore e basso, violino I, II, oboe I, II, flauto trav. I, II, corno I, II, clarino I, II, tympano (oblig.), alto viola, violine, et organo. Di Valentino. Lechner. Die 6ta Jan. 1802 (scr. 1802, 6. jan).¹¹

Pri prvi maši v C-duru so ohranjeni vsi deli: *Kyrie* (Allegro moderato v C-duru, v 4/4 taktu), *Gloria* (Allegro, v C-duru, v 4/4 taktu; Adagio v As-duru, v 3/4 taktu v Domine Deus; Allegro v C-duru, v 4/4 taktu v Quoniam), *Credo* (Allegro moderato v C-duru, v 4/4 taktu; Adagio v E-duru, v 3/4 taktu v Et incarnatus; Allegro v C-duru, v 4/4 taktu v Et resurrexit), *Sanctus* (Andante v C-duru, v 3/4 taktu; Allegro moderato, v nekaterih partih Allegro v C-duru, v 3/4 taktu v Hosana), *Benedictus* (Adagio v G-duru, v alla breve taktu, ki ga izvaja sopran solo, nato sledi ponovitev Hosana, ki pa

⁷ Ib.

⁸ Ib., št. 1957.

⁹ Glej o tem Špendal M., Fond klasicističnih skladb v mariborskem stolnem arhivu, Evropski glasbeni klasicizem in njegov odmev na Slovenskem, Ljubljana, 1988, 116.

¹⁰ Prim. Höfler J., Klemenčič I., Glasbeni rokopisi in tiski na Slovenskem do 1800 – katalog, Ljubljana 1967, 42; pri vseh treh mašah je v oklepaju naveden čas nastanka skladb, ki pa na naslovni strani pri dveh ohranjenih mašah ni napisan.

¹¹ Partii obeh nepopolno ohranjenih maš so pomešani v eno mašo, z naslovno stranjo maše v D-duru, vendar tonaliteta na naslovni strani ni označena.

ni napisana), *Agnus Dei* (Adagio v C-duru, v 3/4 taktu; Allegretto v C-duru, v 3/4 taktu v *Dona nobis*).¹²

Maša v D-duru ni popolnoma ohranjena. Manjka celotni vokalni del (solisti in zbor) in part violine I. Mašni deli pa si po tonovskem in taktovskem načinu ter tempu sledijo takole: *Kyrie* (Allegro moderato v D-duru, v alla breve taktu), *Gloria* (Allegro moderato v D-duru, v 3/4 taktu), *Credo* (Andante v D-duru, v 3/4 taktu, Adagio v g-molu, v 3/4 taktu v *Et incarnatus*; Allegro moderato v D-duru v *Et resurrexit*), *Sanctus* (Andante maestoso v D-duru, v alla breve taktu; Allegro moderato, v D-duru in v alla breve taktu v Pleni), *Benedictus* (Andante v G-duru, v alla breve taktu), *Agnus Dei* (Adagio v d-molu, v 3/4 taktu; Allegro moderato v D-duru, v 3/4 taktu v *Dona nobis*).¹³

Pri tretji maši v C-duru, ki je brez naslovne strani, so ohranjeni vokalni parti (canto, alto, tenore in basso) ter parti: violina I, violončela in kontrabas ter orgle. Deli maše si po tempu, tonovskem in taktovskem načinu sledijo: *Kyrie* (Andante v C-duru, v alla breve taktu), *Gloria* (Allegro vivo v C-duru, v 4/4 taktu), *Credo* (Allegro moderato v G-duru, v 4/4 taktu; Adagio v Es-duru, v 4/4 taktu v *Et incarnatus*, ki ga začinja sopran solo; Allegro v C-duru, v 4/4 taktu v *Et resurrexit*, izvaja ga zbor tutti), *Sanctus* (Andante v C-duru, v 3/4 taktu; Allegro v C-duru, v 3/4 taktu v Pleni, sledijo le štirje takti *Hosana* v C-duru, v 3/4 taktu), *Benedictus* (Adagio v Es-duru, v 3/4 taktu, ki ga izvaja sopran solo; brčkone se nato ponovijo štirje takti *Hosana* iz *Sanctusa*), *Agnus Dei* (Adagio v C-duru, v 3/4 taktu; Allegro v C-duru v 3/4 taktu v *Dona nobis*).¹⁴

Vse tri Lechnerjeve maše so komponirane za soliste, štiriglasni mešani zbor in orkester ter sodijo v vrsto slovesnih maš. Orkestralna zasedba sledi vzoru klasičnega orkestra in jo sestavljajo godala, pihala (flavte in oboe), trobila (rogovi in clarini) – zadnja skupaj s timpani sestavljajo instrumentalno skupino, ki rabi za ritmično in dinamično podčrtavanje posameznih delov. Trobila niso uporabljena za melodično tematsko oblikovanje. Orgle izvajajo generalni bas, ob njih sodelujeta še violončelo in kontrabas. Stilo bi lahko maše uvrstili v zgodnji klasicizem, mestoma zasledimo tudi značilnosti rokokoja, na primer v večji uporabi okraskov (zlasti v *Kyrie*, v nepopolno ohranjeni maši v C-duru, v partu violine I od takta 40, ob začetku solističnega vložka v pp do

¹² Na naslovni strani maše je številčna označba Nr. 7 (pod njo je prečrtano Nr. 6); ohranjeni so vsi parti: canto solo e tutti, canto ripieno, alto, tenore e basso (po enkrat), vsi instrumentalni parti (po enkrat, le violina II dvakrat).

¹³ Na naslovni strani maše je številčna označba Nr. 6 (pod njo je prečrtano Nr. 5); ohranjeni so le instrumentalni parti (po enkrat), razen parta violine I.

¹⁴ Od vokalnih partov so ohranjeni: canto (po dvakrat), alto, tenore, basso (po enkrat), od instrumentalnih pa: violina I (po dvakrat), organo, violoncello in kontrabas (po enkrat).

tr tr
f
più
cresc. f più
f

vključno takta 47 pri nastopu zbora v f). Navedena maša delno kaže vplive Mozartove stilnosti. Sorodnost z Mozartovimi mašami pa tudi z deli drugih predstavnikov klasicizma, vidimo tudi v posameznostih, na primer ponovitve Hosane iz Sanctusa ob sklepu Benedictusa. Ta del vselej začenja v počasnem tempu (Adagio, Andante), sledi mu Hosana ali Pleni v hitrem tempu (Allegro), Benedictus začenja solist (pri Lechnerjevih mašah sopran).

V seznamu je še omenjena skladba Osterlied za CATB s spremljavo orkestra v C-duru, ohranjena v rokopisu. Na naslovni strani piše: Osterlied in C mit Orchester von Valentin Lechner. Pisava prav gotovo ni avtorjeva, ampak gre za prepis. Po pregledu dveh ohranjenih partov: canto in organo (b.c.), je evidentno, da je skladba komponirana za soliste, zbor, orkester in orgle. Ima formo kantate, z enostavno, ljudsko občutno melodiko in preprostimi harmonskimi stavkom.

V katalogu iz leta 1967 je med rokopise, ki jih hrani mariborski stolni arhiv, vključena tudi Lechnerjeva skladba Te Deum laudamus a 4tre voci: violino I mo, violino II do, alto viola, due flauto, due clarino, tympano (non oblig.) et organo (Di Valentino Lechner, scr. saec. XIX. incip.), ki v seznamu ohranjenih del v citirani diplomski nalogi manjka. Avtor jo je posvetil mariborskemu kapelniku Mathiasu Lešniku (Löschnik), s posvetilom „Dem Hochwürdigen Herrn M. Löschnik preiswürdigsten Chormeister der Stadtpfarrkirche zu Marburg“.¹⁵

¹⁵ Prim., Höfler J., Klemenčič I., ib., 42; Höfler J., Tokovi glasbene kulture na Slovenskem, Ljubljana 1970, 133.

Med skladbami V. Lechnerja, ki jih ne poseduje mariborski stolni arhiv, je še ena cerkvena skladba, ohranjena v rokopisu v arhivu v Vordenbergu: *Tantum ergo* in C a Canto Alto, Tenore, Basso, Violino Primo, Violino Secondo, Viola, Oboe Primo, Oboe Secondo, Cornu Primo, Cornu Secondo, Clarino Primo, Clarino Secondo, Tympani, Violone et organo, Del Sign^{re} Valentin Lechner.

V tisku pa je izšla Lechnerjeva kantata za soliste, zbor in cembalo v Des-duru „Dem Unendlichen“, ki jo je skladatelj komponiral na pesnitev Friedricha Gottlieba Klopstocka. Posvetil jo je krškemu škofu Salmu, natisnjena pa je bila pri Artari na Dunaju. Rokopis kantate hrani arhiv v Grömbingu.¹⁶

SUMMARY

*The composer Valentin Lechner was working in Maribor as a professional musician („Musikmeister“) from about 1800 to 1805. His preserved, mostly sacred musical pieces would suggest that Lechner must have been an organist at Maribor parish church. The rare pieces of the preserved biographic material indicate that Lechner left Maribor in 1805 and took the post of organist at the city parish church of St. Ägydius (sv. Egidij), Klagenfurt/Celovec. The cathedral archives of Maribor contain two partly and one integrally preserved masses by Lechner (handwriting is the same in all three, yet it cannot be stated with any certainty whether it is Lechner's or belonging to a later copyist). Three masses by V. Lechner are also entered in the catalogue „Glasbeni rokopisi in tiski na Slovenskem do leta 1800“ (Music Manuscripts and Prints in Slovenia till 1800, publ. 1967). Masses by Lechner are solemn and written for soloists, mixed four-part choir, orchestra, and organ. Additionally, the cathedral archives contain Lechner's Easter Song (Osterlied) for CATB with orchestra accompaniment. The 1967 catalogue mentioned above lists among the manuscripts kept by the Maribor cathedral archives also a Te Deum by Lechner. Another manuscript piece by Lechner preserved outside the Maribor cathedral archives is *Tantum ergo* kept in the archives of Vordenberg, later published in print as well.*

¹⁶ Na naslovni strani piše: Dem Unendlichen von Klopstock. Eine Cantate für eine Singstim und einen Chor mit Begleitung des Claviers in Musik gesetzt und in tiefster Ehrfurht gewidmet Sr Hochfürstlichen Durchlaucht V: Salm des Heil. Röm. Reichs Fürst. Hochwürdigsten Bischof von Gurk von Seinem unterthänigst gehorsamsten Diener Valentin Lechner. Wien bey Artaria, et Comp.; J. Höfler omenja še eno Lechnerjevo posvetno skladbo, godalni kvartet v B-duru, posvečeno Franzu pl. Watterau (1838), ne piše pa, kje je izšla v natisu oziroma, ali je ostala v rokopisu. Prim., Höfler J., ib., 133.